

**АРХІТЕКТУРНО-ДИЗАЙНЕРСЬКІ ПРИЙОМИ В ОРГАНІЗАЦІЇ
ГРОМАДСЬКИХ ПРОСТОРІВ У ЩІЛЬНІЙ МІСЬКІЙ ЗАБУДОВІ**¹**О.В. Вахніченко,**

avakhnichenko@gmail.com, ORCID: 0000-0002-1244-8852

¹*Одеська державна академія будівництва та архітектури, Україна*

Анотація. У статті розглядаються особливості організації громадських просторів в умовах щільної міської забудови. Проектування таких просторів сприяє формуванню дружнього середовища з пріоритетом людського масштабу. Проведено аналіз досвіду організації громадських просторів. Встановлено, що сучасні тенденції до проектування відкритих громадських просторів направлені на створення фізичного, психологічного та візуального комфорту для жителів міста. Відмічено, що в громадському просторі відбувається два основними типи дій: пересування та перебування пішоходів. Такі простори знаходяться в постійному зв'язку з оточуючою забудовою та взаємодіють з нею у об'ємно-планувальному та функціональному аспектах. В залежності від містобудівної ситуації громадський простір може бути моно- або поліфункціональним. В процесі дослідження було виявлено три основні архітектурно-дизайнерські прийоми організації громадського простору в щільній забудові: примикання, перетинання та центрування. Зазначено, що громадські простори повинні мати виразний художній образ, який допомагає його ідентифікувати та створити «живий» осередок для жителів міста. Формування міських інтер'єрів пов'язано з аналізом існуючої ситуації в певному фрагменті міського середовища, виявленні актуальних потреб жителів, деталізацією простору за рахунок предметного наповнення. Залучення всіх необхідних засобів для повноцінного функціонування громадського простору та можливості забезпечення потреб суспільства в якісному середовищі є пріоритетною задачею сьогодні та в майбутньому.

Ключові слова: громадський простір, міське середовище, міський інтер'єр, людський масштаб, щільна забудова.

Актуальність дослідження. Міське середовище, а саме організація громадських просторів, протягом останніх років привертають особливу увагу архітекторів та дизайнерів. Активно переосмислюється значення громадських просторів, які напряму впливають на формування позитивного сприйняття міського середовища. Надмірна завантаженість великих міст потребує якомога більше «оазисів», в яких передбачено місце для відпочинку та неформального спілкування. Все більше публічних просторів з'являється у складі громадських будівель: від так званих «кишенькових» парків до просторих громадських зон перед діловими центрами, видовищними будівлями, багатофункціональними комплексами тощо.

Постановка проблеми. Населення міст збільшується з кожним роком, що в свою чергу сприяє ущільненню міської забудови та збільшенню потреб жителів. Задача громадських просторів полягає в тому, щоб надати мешканцям міста комфортні місця навіть в умовах щільної забудови та активному вуличному русі. Проблема відсутності місця для неформальних зустрічей та відчуженості міського середовища від жителя – не нова, вона просто й досі існує. Тому перед архітекторами, урбаністами, дизайнерами постає важливе завдання – зробити міське середовище з дружніми просторами, відкрите та привітне до глядача. Нажаль, виразний силует міста та захоплюючі панорами не дають відчуття комфорту та не являються запорукою якості міського середовища. В першу чергу, життя в місті відчувається на рівні очей, там де є узгодженість з людським масштабом.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Особливості організації міського середовища, проектування відкритих громадських просторів, їх планувальна організація та функціональне наповнення були розглянуті в роботах J. Gehl, K. Lynch, R. Oldenburg, J. Parakh, B.T. Шимко, Н. Я. Крижановської, М.А. Вотінова, С.А. Хасієвої та інших.

Мета дослідження – виявити архітектурно-дизайнерські прийоми для громадських просторів в умовах щільної міської забудови.

Задачі дослідження полягають у виявленні особливостей архітектурно-планувальних вирішень громадських просторів та прийомів побудови міського інтер'єру на основі предметного та ландшафтного дизайну.

Виклад основного матеріалу. Громадські простори – невід'ємна частина міського життя, оскільки вони формують естетичний, психологічний та візуальний комфорт для людини. Особливо гостро постає проблема організації таких просторів у щільній міській забудові великого міста. Затиснена між оточуючою забудовою пішохідна зона аж ніяк не сприяє відчуттю комфорту для містянина. В багатьох випадках можна спостерігати однаковий сценарій, в якому існує лише направляюча по якій, вже на рівні рефлексу, людина виконує відпрацьовані дії: іде в магазин, на роботу, кав'ярню, на зустріч... Але навіть у таких обмежених умовах можливо змінити сюжет та «здивувати» глядача, створивши локальні громадські простори на рівні очей, які своєю появою урізноманітнюють усталене міське середовище та можуть сформувати «живі» осередки для його оздоровлення.

Якщо міське середовище не пропонує нам можливостей для відпочинку у громадському просторі – тоді у звичках жителів закріплюється одноманітний рутинний маршрут «дім – робота». Неосвоєні території міського середовища не будуть розвиватись, поки не приділити їм увагу, а за постійної відсутності здорового та активного неформального суспільного життя громадяни можуть і забути про те, як створити громадські простори чи, взагалі, не будуть їх потребувати [1].

«У міському просторі спостерігають дві основні групи активностей – пересування та перебування. Велика кількість пішоходів у місті – ще не завжди показник якості простору, адже це може бути наслідок погано розвиненої транспортної мережі або віддаленості різних функціональних точок міста. І навпаки, місто, на вулицях якого люди перебувають, а не пересуваються, можна вважати якісним містом» [2, С. 144]. Здатність простору затримати або звернути увагу людини – означає досить високу якість його організації. Громадські простори, які зазвичай, знаходяться вздовж осі вулиці, повинні слугувати своєрідними магнітами для містян: де хочеться затриматись на певний час, щоб поспілкуватись, відпочити чи просто випити кави. В цьому контексті необхідно враховувати можливість забезпечити міське населення достатньою кількістю та якістю громадських просторів з предметно-просторовим та функціональним насиченням. Громадські простори у щільній забудові також можуть бути розраховані і на перебування, і на пересування пішоходів – багато факторів залежить від містобудівної ситуації. В таких умовах громадський простір знаходиться в постійному зв'язку з оточуючою забудовою та взаємодіє з нею у об'ємно-планувальному та функціональному аспектах.

Сьогодні постає важливе питання: як побудувати відносини між будівлями та вулицею орієнтуючись на людський масштаб. Необхідно враховувати контекст певного міста, особливості внутрішнього використання будівлі та складові, що будуть сприяти покращенню якості життя для тих, хто працює чи проживає в цих будівлях. Співвідношення до людського масштабу повинні бути застосовані всередині будівель, навколо та між ними [3]. Міста потребують рукотворного оточення, яке несло б із собою здоров'я. Їм це гостро необхідно, тим більше, що неусвідомлені, невидимі процеси швидше схилиють чашу терезів в негативний бік, геть від здоров'я. Вже дуже багато міст зруйнували свою цілісність настільки, що багато людей відчують їх як відчужені, гнітючі, жорсткі, непривабливі місця, але це не має нічого спільного з справжнім змістом міського життя [4, С. 210].

Гармонізація громадського простору досягається різноманітними засобами деталізації: включенням елементів благоустрою та об'єктів міського дизайну, організацією комфортної пішохідної доступності, художнім оформленням. В процесі деталізації між елементами середовища повинні встановлюватись композиційні зв'язки, побудовані на поєднанні, проставленні або ієрархічності [5, 6].

В процесі дослідження було виявлено три основні напрями просторової взаємодії громадського простору з будівлями в умовах щільної забудови:

1) *примикання* – розташування громадського простору паралельно одній зі сторін будівлі або примикання з двох сторін і більше, а також можливе поєднання декількох будівель, формуючи для них загальну відкриту громадську зону. В даному випадку громадський простір може бути функціонально незалежним від оточуючих будівель або виступати в якості вхідної зони для них. Найрозповсюдженіший приклад такого просторового рішення – організація «кишенькових» громадських просторів, які мають обмежену площу, розташовуються, як правило, в межах активних міських вулиць і виступають в якості локальних осередків для відпочинку та зустрічей (рис. 1).

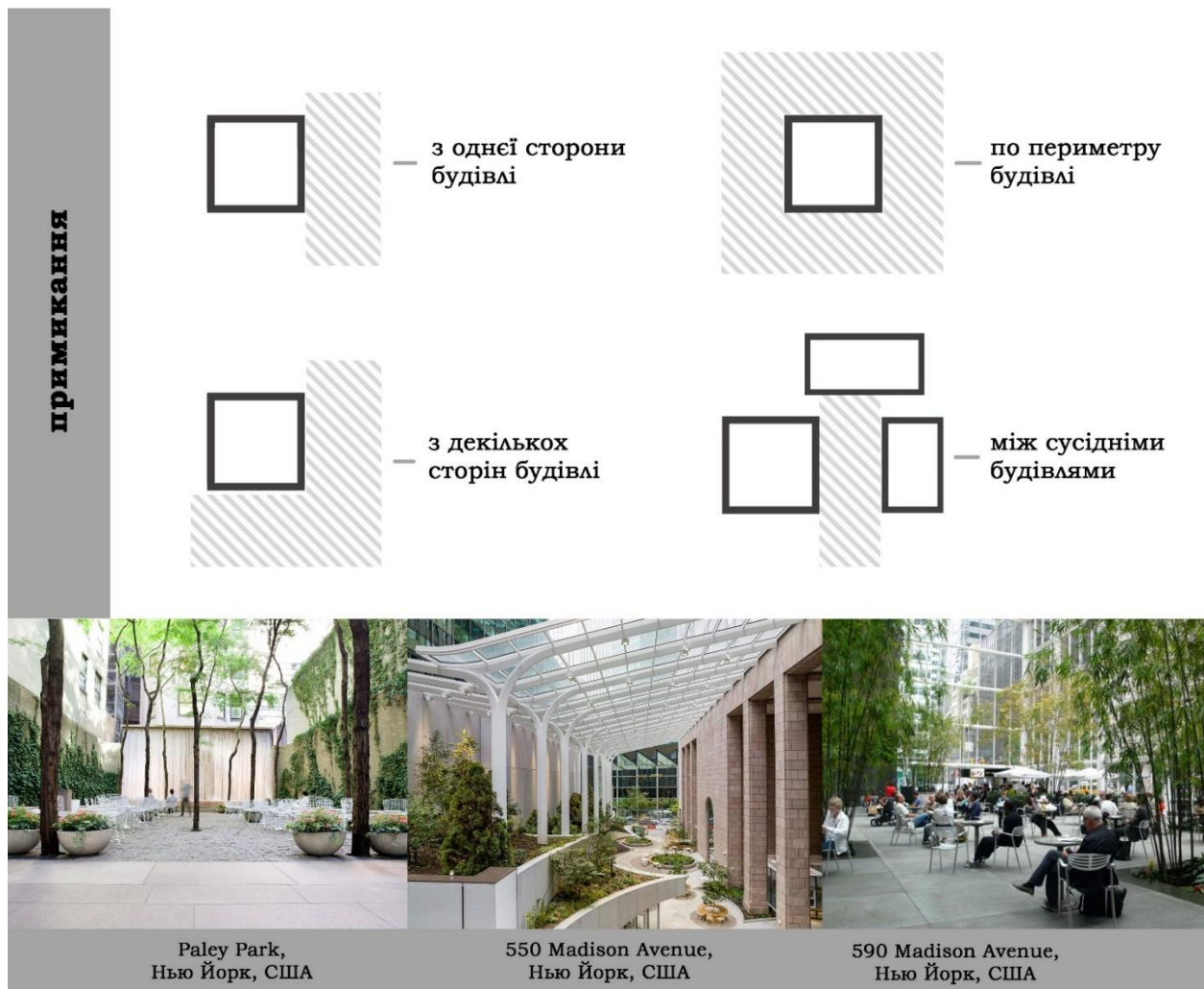

Рис. 1. Організація громадського простору з примиканням до існуючих будівель

Предметне наповнення громадських просторів, які примикають до будівель – компактне та здебільшого зосереджене на організації місць для сидіння, невеликих водних інсталяцій та зелених насаджень (грунтові посадки та вазони з низькорослими рослинами);

2) *перетинання* – громадський простір включається в структуру будівлі на рівні землі, стає частиною її інтер'єру. Таким планувальним рішенням створюється наскрізний прохід в межах одного комплексу або кварталу, поєднуючи його протилежні частини чи бокові вулиці (рис. 2).

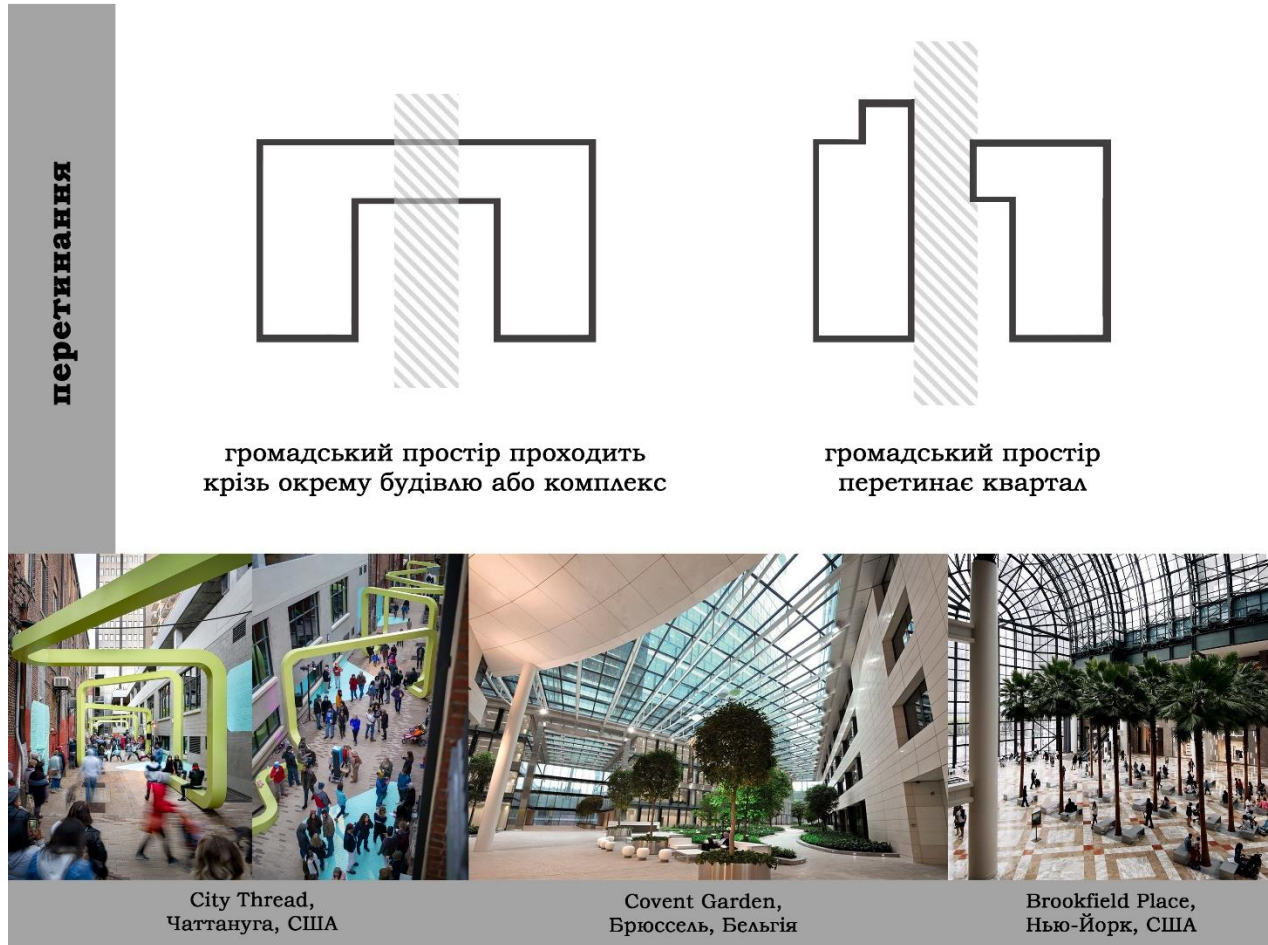

Рис. 2. Організація громадського простору з перетинанням окремої будівлі або кварталу

Предметне наповнення громадського простору в межах окремого комплексу, в основному, складається з зелених насаджень та вуличних меблів. Оскільки такі простори здебільшого виконують функцію буферної або вхідної зони для ділових центрів та багатофункціональних комплексів, їх простір розраховано на відпочинок співробітників і невелику кількість пішоходів. Для простору, який перетинає квартал, навпаки, характерне ускладнення функцій, додаються транзитні пішохідні шляхи, а в формуванні предметного насичення з'являються концептуальні дизайнерські рішення для сюжетного урізноманітнення громадського простору.

3) *центрування* – дворовий простір квартальної забудови стає центром громадської активності; у випадку окремої будівлі – композиція формується у вигляді рекреаційного ядра на рівні першого поверху. З появою площі-ядра концентрація комунікативних процесів у внутрішньоквартальних просторах збільшується та повинна підтримуватись архітектурно-дизайнерськими прийомами для підвищення якості середовища та композиційного поєднання існуючих будівель між собою. В організації такого просторового рішення спостерігається додавання торгових точок та закладів харчування. Предметно-просторове насичення такого внутрішнього ядра може включати зелені насадження, здебільшого, в окремих ємностях; місця для сидіння, які організовані в одній композиції з рослинами або

розташовуються окремими групами; тематичні інсталяції на підлозі чи закріплені на стелі; дитячі ігрові зони тощо (рис. 3).

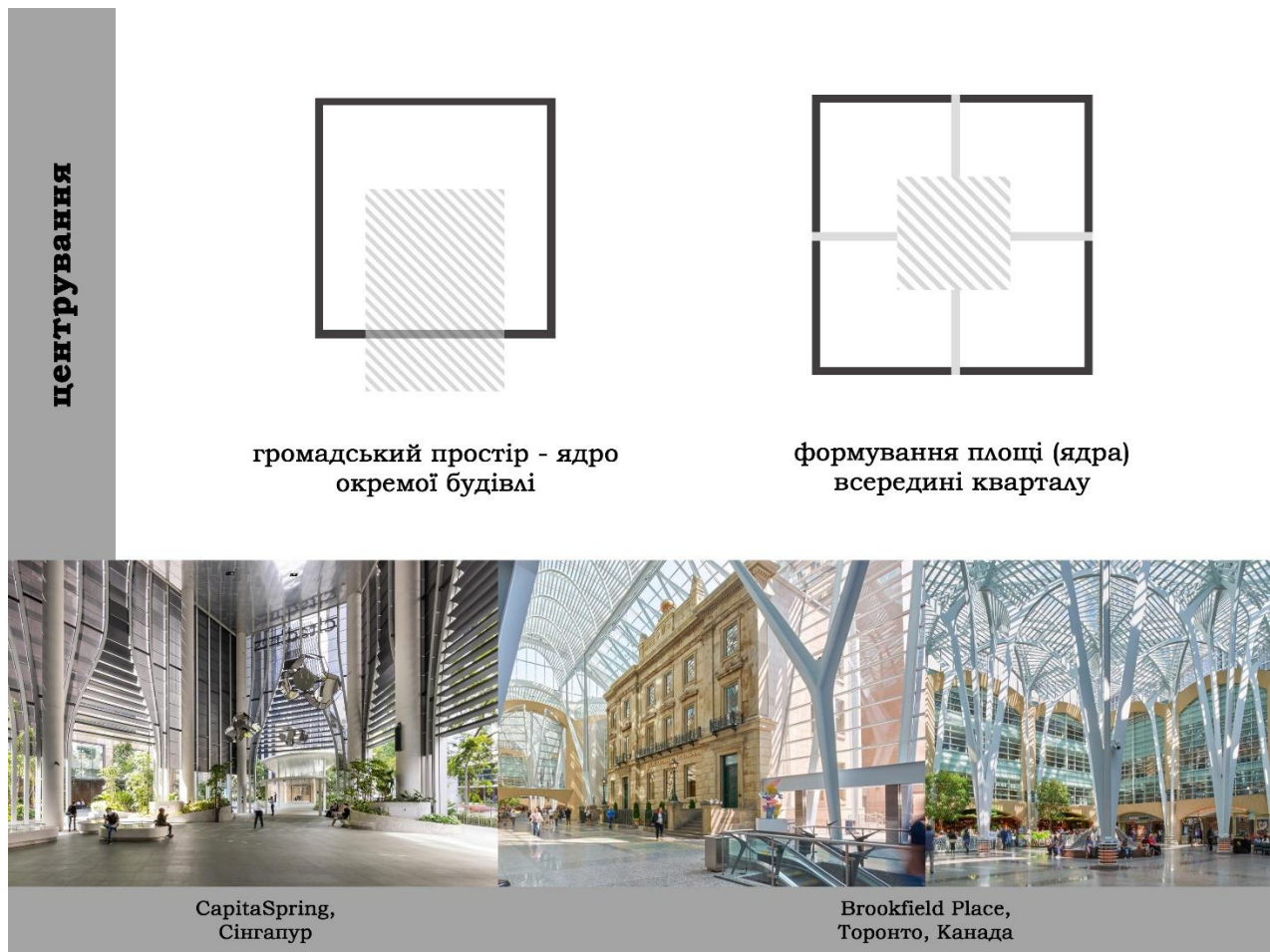

Рис. 3. Організація громадського простору в якості центрального ядра окремої будівлі, комплексу, кварталу

Для того, щоб сформувати якісний громадський простір в існуючій міській забудові необхідно на локальному рівні виявити недоліки певної території і встановити що потрібно для повноцінного функціонування та можливості забезпечення актуальних потреб суспільства. В більшості випадків, створення громадського простору – це формування міського інтер'єру на базі середовищного підходу до архітектурно-дизайнерського проєктування та детальному вивченні особливостей соціокультурних процесів, які відбуваються на певній ділянці.

Візуальний аналіз відкритих просторів складається з трьох основних частин: тривимірної фіксації громадського простору, його планувальних особливостей та сприйняття архітектурних деталей, які надають певній території виразні індивідуальні характеристики [7]. Громадські простори з великою кількістю зелених насаджень забезпечують таку необхідну природну складову в міському контексті та допомагають покращити фізичне середовище. Вулиці, тротуари, парки та відкриті простори є організуючими елементами, які з'єднують компоненти міського середовища [8]. Комфорт предметно-просторового середовища міста – інтегрований показник з якісними та кількісними характеристиками. У системі відкритих архітектурних просторів він визначається сукупністю екологічного, функціонального, естетичного та соціального показників [9].

В залежності від особливостей міського середовища громадські місця в щільній забудові можуть знаходитись вище рівня землі. Вони також розраховані на спільне використання мешканцями, але в такому контексті створюють нові осередки, що включаються всередину спроектованих будівель, розподіляючи простори по рівнях. Практика організації громадських просторів по вертикалі особливо активно застосовується у Сінгапурі, де щільність населення та забудови, відповідно, з кожним роком зростає, що свідчить про їх суттєве скорочення. Тому компенсація такої нестачі громадського простору відбувається саме за рахунок їх розподілення вище рівня землі [10].

«Найпростішою формою міського інтер'єру слід вважати окремий, відносно ізольований фрагмент міста, який глядач в стані сприймати одночасно» [11, С. 162]. Саме до таких фрагментів і відносяться громадські простори, які знаходяться в межах щільної міської забудови. Через їх компактний та обмежений простір глядач має можливість сприймати всі об'єкти доволі детально, бачити емоції інших людей, що знаходяться в цьому ж просторі. Фрагменти середовища, які відносяться до певних громадських будівель можуть мати в своєму складі дружні та креативні простори, в яких людина почуватиме себе комфортно: внутрішньоквартальні простори історичної частини міста, території біля торговельних, культурних та ділових центрів, простір між висотними будівлями, території навчальних закладів тощо. З часом реальність міського життя показує, що існуюче середовище потребує оновлення за рахунок включення саме громадських просторів і переосмислення підходів в їх проектуванні та відношення до міста в цілому.

Громадські простори повинні мати характерні особливості та виразний художній образ, який допомагає людині ідентифікувати та фіксувати його, сприяти адаптації та бути відкритими для всіх верств населення. Предметно-просторове наповнення громадського простору напряду впливає на формування комфортного сприйняття міського середовища [12].

Оскільки громадський простір у щільній забудові компактний та обмежений параметрами оточення, необхідно детально продумувати його предметно-просторове наповнення та передбачати різні сценарні варіанти, щоб задовольнити потреби майбутнього користувача. Такий простір може бути моно- або поліфункціональним в залежності від містобудівної ситуації. В залежності від масштабу простору, який необхідно оновити, формуються різні підходи щодо архітектурно-планувального та дизайнерського вирішення. Важливий стає вибір функціонального наповнення для розвитку конкретної території та актуалізація соціокультурних процесів відповідно до вимог сьогодення.

Предметно-просторове оточення міського середовища повинно відповідати людському масштабу, тобто враховувати ергономічні характеристики елементів [13]. При створенні просторової форми, в якій будуть присутні люди, з самого початку проектування необхідно спиратись на сенсорні та середовищні характеристики [14].

Діяльність поза межами будівель пов'язана з рівнем якості громадських просторів, перебування в яких тим довше, чим ширший спектр необов'язкових видів діяльності в ньому присутній: адже місце і ситуація будуть заохочувати людей для того, щоб зупинитися, сісти, перекусити, пограти тощо. Живі міста – це ті, в яких люди можуть взаємодіяти одне з одним: «Люди приходять туди, де є люди». Тісний зв'язок між якістю зовнішнього простору та зовнішніми видами діяльності в тому числі встановлюється за допомогою дизайну середовища [15]. Необхідно зазначити, що громадські простори у щільній забудові можуть мати досить різноманітні конфігурації, не дивлячись на планувальну і просторову обмеженість, та розташовуватись не тільки на рівні землі, а й по вертикалі.

Вимоги, яких важливо дотримуватись в процесі організації громадського простору:

- розробка чіткої структурованої програми (мета, аналіз існуючої ситуації, прогнози, архітектурні та дизайнерські проєктні рішення тощо);

- залучення спеціалістів різних професій та представників громадськості, врахування потреб мешканців;
- збереження культурно-історичної спадщини та регіональної ідентичності;
- пріоритет пішохідних зон, безпека руху та почуття захищеності;
- поєднання соціокультурної та комерційної направленості;
- різноманітні типів просторів, деталізація та масштабність окремих елементів;
- забезпечення рівного доступу до громадського простору для всіх мешканців міста;
- безпека використання простору для дітей та дорослих;
- передбачення місць для проведення культурних заходів (виставки, ярмарки, фестивалі тощо);
- зелені насадження як елемент ландшафтного дизайну та спосіб екологічного покращення;
- концептуальність громадського простору, впровадження новітніх підходів та технологій в архітектурній та дизайнерській діяльності.

Відповідно до ділянки, на якій розміщується громадська зона, необхідно визначити основні показники, що привертатимуть увагу мешканців. До таких можна віднести:

- знаковість місця;
- зручну транспортну та пішохідну доступність;
- створення візуальних ефектів та асоціацій, сюжетність середовища;
- наявність активних та пасивних функцій, функціональна різноманітність.

Організація громадських просторів в існуючому міському середовищі – це довгострокова перспектива, яка направлена на ліквідацію проблемних та деструктивних ділянок.

Висновки. Формування міських інтер'єрів пов'язано з аналізом існуючої ситуації в певному фрагменті міського середовища, виявленні актуальних потреб жителів, деталізацією простору за рахунок предметного наповнення. Залучення всіх необхідних засобів для повноцінного функціонування громадського простору та можливості забезпечення потреб суспільства в якісному середовищі є пріоритетною задачею сьогодні та в майбутньому.

Активізація фрагментів міського середовища включає:

- створення дружнього міського простору для всіх верств населення;
- переважання соціокультурної функції;
- художньо-образну виразність;
- організацію рекреаційних зон;
- зміну функціонального призначення ділянки;
- можливість додавання комерційних функцій;
- заохочення до тривалого перебування у громадському просторі засобами предметного та ландшафтного дизайну.

Додавання громадських просторів в щільну забудову – це можливість створення нового середовища, яке направлене на розвиток соціальних, культурних, економічних аспектів, функціонального різноманіття та загальне підвищення рівня потенціалу території. Дуже важливо зробити міське середовище відкритим до громадськості на рівні тротуарів. Громадські простори – це не тільки естетичний комфорт, але й надання комфортних місць з урахуванням людського виміру, пропозиція дружнього відношення та привітності.

Перспективи подальших досліджень. Зростання міст та динаміка міського життя ставить перед науковцями та практиками багато завдань. Тому дослідження організації громадських просторів в міському середовищі залишається актуальною темою і надалі, створюючи ґрунт для винайдення ефективних методів та підходів в вирішенні комплексних задач.

Література

- [1] Ольденбург Р. Третє місце. Кафе, кав'ярні, книгарні, бари, салони краси та інші місця «тусовок» як фундамент спільноти / Р. Ольденбург - М.: Новий літературний огляд, 2014. - 546 с.
- [2] Гел Й. Міста для людей/ Йен Гел; переклад з англійської Ольги Любарської. – К.: Основи, 2018. – 280 с.
- [3] Parakh, J.; Gabel, J.; Safarik, D. The Space Between: Urban Places, Public Spaces & Tall Buildings; An Output of the CTBUH Urban Habitat/Urban Design Committee, Council on Tall Buildings and Urban Habitat: Chicago, IL, USA, 2017.
- [4] Дей К. Місця, де мешкає душа: Архітектура та середовище як лікувальний засіб/Пер. з англ. В.Л. Глазичова. - М.: Видавництво «Ладія», 2000. - 280 с: іл.
- [5] Шимко В.Т. Архітектурно-дизайнерське проектування міського середовища/В.Т. Шимко. - М.: Архітектура-С, 2006. - 384 с.
- [6] Хасієва С.А. Архітектура міського середовища: Навч. для вузів. - М.: Будвидав, 2001. - 200 с., Іл.
- [7] C. Moughtin, R. Cuesta, C. Sarris, P. Signoretta. Urban design: method and techniques. Architectural Press. An imprint of Butterworth-Heinemann Linacre House, Jordan Hill, Oxford OX2 8DP, 1999.
- [8] Parakh, J. The Network of Urban Spaces Surrounding Tall Buildings. In Global Interchanges: Resurgence of the Skyscraper City; Wood, A., Malott, D., Eds.; CTBUH: Chicago, IL, USA, 2015; pp. 212–217.
- [9] Крижанівська Н.Я., Вотінов М.А. Принципи гуманізації архітектурно-містобудівної інфраструктури у найбільших містах України (на прикладі міста Харкова): монографія /Н. Я. Крижанівська, М.А. Вотінов; Харків. нац. ун-т гір. госп-ва ім. А.Н. Бекетова. – Харків: ХНУГГ ім. А. Н. Бекетова, 2016. - 186 с.
- [10] Menz S. Public space Evolution in High-density Living in Singapore. Ground and Elevated Public Spaces in Public Housing Precincts. An Output of the Future Cities Laboratory, ETH Singapore SEC Ltd, 2014
- [11] Єфімов А.В. та ін. Дизайн архітектурного середовища: Навч. Для вузів/Г.Б. Мінервін, А.П. Єрмолаєв, В.Т. Шимко, О.В. Єфімов, Н.І. Щепетков, А.А. Гаврилів, Н.К. Кудряшев - М.: Архітектура-С, 2006 - 504 с., іл
- [12] Вотінов М.А. Реновація та гуманізація суспільних просторів у міському середовищі: монографія / М.А. Вотінов; Харків, нац. ун-т гір. госп-ва ім. О.М. Бекетова. - Харків: ХНУМГ ім. А.П. Бекетова, 2015. - 153 с.
- [13] Lynch, K. Good City Form; MIT Press: Cambridge, MA, USA, 1984
- [14] Lynch, K. The Image of the City; MIT Press: Cambridge, MA, USA, 1960
- [15] Gehl J. Life Between Buildings: Using Public Space. Island Press; Sixth Edition, 2011. – 200с.

References

- [1] Oldenburg R. (2014). Tretye mesto. Kafe. kofeyni. knizhnyye magaziny. bary. salony krasoty i drugiye mesta «tusovok» kak fundament soobshchestva. *M.: Novoye literaturnoye obozreniye*. [in Russian].
- [2] Gehl J. (2018). Mista dlia liudei. K.: Osnovy. [in Ukrainian].
- [3] Parakh, J., Gabel, J. & Safarik, D. (2017) The Space Between: Urban Places, Public Spaces & Tall Buildings. CTBUH Urban Habitat I Urban Design Committee.
- [4] Dey K. (2000). Mesta. gde obitayet dusha: Arkhitektura i sreda kak lechebnoye sredstvo. *M.: Izdatelstvo «Ladia»*. [in Russian].
- [5] Shimko V.T. (2006). Arkhitekturno-dizaynerskoye proyektirovaniye gorodskoy sredy. *M.: Arkhitektura-S*. [in Russian].

- [6] Khasiyeva S.A. (2001). *Arkhitektura gorodskoy sredy: Ucheb. dlya vuzov. M.: Stroyizdat.* [in Russian].
- [7] Moughtin C., Cuesta R., Sarris C., Signoretta P. (1999). *Urban design: method and techniques. Architectural Press. Butterworth-Heinemann Linacre House.*
- [8] Parakh, J. (2015). The Network of Urban Spaces Surrounding Tall Buildings. *CTBUH 2015 New York Conference*, pp. 212–217.
- [9] Krizhanovskaya N.Ya., Votinov M.A. (2016). Printsipy humanizatsii arkhitekturno-gradostroitelnoy infrastruktury v krupneyshikh gorodakh Ukrainy (na primere goroda Kharkova): monografiya. *Kharkov: KhNUGKh im. A. N. Beketova.* [in Russian].
- [10] Menz S. (2014). Public space Evolution in High-density Living in Singapore. Ground and Elevated Public Spaces in Public Housing Precincts. *Future Cities Laboratory, ETH Singapore SEC Ltd.*
- [11] Efimov A.V. i dr. (2006). Dizayn arkhitekturnoy sredy: Ucheb. Dlya vuzov. M.: *Arkhitektura-S.* [in Russian].
- [12] Votinov M.A. (2015). Renovatsiya i humanizatsiya obshchestvennykh prostanstv v gorodskoy srede: monografiya. *Kharkov: KhNUMG im. A.P. Beketova.* [in Russian].
- [13] Lynch K. (1984). *Good City Form MIT Press: Cambridge, MA, USA.*
- [14] Lynch K. (1960). *The Image of the City. MIT Press: Cambridge, MA, USA.*
- [15] Gehl J. (2011). *Life Between Buildings: Using Public Space. Island Press; Sixth Edition.*

ARCHITECTURAL DESIGN TECHNIQUES IN ORGANIZATION OF PUBLIC SPACES IN DENSE URBAN BUILDING

¹**O.V. Vahnichenko,**

avakhnichenko@gmail.com, ORCID: 0000-0002-1244-8852

¹*Odesa State Academy of Civil Engineering and Architecture, Ukraine*

Abstract. Organization of public spaces features in conditions of dense urban development are considered in the article. The design of such spaces contributes to the formation of a friendly environment with a priority on the human scale. The experience of organizing public spaces has been analyzed. It has been established that modern trends in the design of open public spaces are aimed at creating physical, psychological and visual comfort for city residents. It was noted that two main types of actions take place in the public space: pedestrians' moving and staying. Such spaces are in constant connection with the surrounding buildings and interact with them in spatial planning and functional aspects. Depending on the urban planning situation, public space can be mono- or multi-functional. Three main architectural and design methods of organizing public space in dense buildings were identified during the research: abutment, intersection and centering. It has been noted that public spaces should have an expressive artistic image that helps to identify it and create a «living» center for city residents. Formation of urban interiors is related to existing situation analysis in a certain fragment of urban environment, identification of residents' actual needs, detailing of space due to subject filling. Attracting all the necessary means for the full functioning of public space and the ability to meet the needs of society in a quality environment is a priority task today and in the future. It is very important to create urban environment features of openness to public at the sidewalk levels. Public spaces in dense buildings can have quite a variety of configurations, despite planning and spatial limitations. Their design is based on an environmental approach and a detailed features study of socio-cultural processes that take place in a certain area.

Keywords: public space, urban environment, urban interior, human scale, dense building